

EFSA:n Advisory Forumin (AF) kokous 4-5.10.2023

Teams-kokous

Suomen edustaja Pia Mäkelä

Kokouksen pääasioina olivat Focal Pointien uudet ohjelmat tuleville vuosille ja uudet genomiteknikat.

EFSA:n pääjohtaja Url avasi kokouksen ja toivotti kaikki tervetulleeksi.

Päivitys koskien Advisory Group on Data -ryhmää:

Ryhmän puheenjohtaja kertoi, että ryhmä on pitänyt pari kokousta. Keskustelua jatkettu erityisesti tekoälyn käytöstä ja digitalisaatiosta, mm. riskinarviointiprossien osalta. Ryhmän alaryhmät ovat edistyneet työssään. Tekoälyn käytön pohtimiseen ehdotetaan omaa EFSA:n tilaisuutta. Ryhmän työstä on tarkoitus tiedottaa mm. nettisivun kautta. Dataan liittyvä konferenssi on valmisteilla vuodeksi 2024. Yhteensä 3 hanketta on alkanut Focal Pointien räätälöityjen tehtävien osalta. Erityisesti Data flow mapping consultancy – hanke on mielenkiintoinen. Vapaaehtoiset jäsenvaltiot voivat osallistua tähän datan kartoitukseen. Uusia hankeideoita olivat erityisesti: elintarvikkeiden luokittelu koneoppimisella; uudet datan lähteet liittyen kalastustuotteiden käyttöön; riskiperusteisen ja edustavan näytteenoton yhdistäminen; epi-deskriptiivisen tilastojen standardisointi ja kvantitatiivinen riskianalysointi; elintarvikkepetoksiin liittyvän datan harmonisointi ja analysointi; ravitsemukseen liittyvät uudet datalähteet, online-työkalut sekvensointidatan analysointiin; datan harmonisointi sisämarkkinakaupan toimivuuden arvioinnissa; open access koskien elintarvikkeiden koostumusdataa. Näillä hankkeilla on jo vetäjät, ja näihin voi jäsenvaltiot halutessaan osallistua.

Data-ryhmän tulevia tehtäviä pohdittiin, ryhmän mandaatti loppuu ensi keväänä.

Focal Pointien (FP) toiminnan ohjelmat vuosille 2023-2027:

Ohjelmassa on 5 räätälöityä aluetta: tiedon hallinta, yhteistyö, kapasiteetin kasvatus, datan keruu ja riskiviestintä. Näiden uusien alueiden käytöstä on ollut epätietoisuutta jäsenvaltioissa, mutta eteenpäin ollaan menty. EFSA rahoittaa noin 2 milj. €:lla Focal pointien päätehtäviä ja noin 4,2 milj. €:lla räätälöityjä aktiviteetteja. Pullonkaulana on ollut se, että vain artiklan 36 organisaatiota voitiin rahoittaa räätälöidyssä aktiviteeteissa. Tätä on nyt tarkoitus muuttaa. Menettelyä räätälöityjen aktiviteettien aiheiden hyväksymiselle on kehitetty jäsenvaltiotrioin toimesta (= puheenjohtajamaa, edellinen ja tuleva puheenjohtajamaa).

Saksa kertoi "European Excellence Label" räätälöidystä aktiviteetistä: jatkuvalla koulutuksella on tarvetta koskien riskinarviointia. Excellence label -annettaisiin laatuvaatimukset täyttävälle koulutusohjelmille. Master-ohjelmaan ollaan suunnittelemassa riskinarvioinnille.

Sigma-est – hanke: Beyond the mapping : Italia kertoi vetämästään hankkeesta. Tämä on Web-pohjainen työkalu, jota voi käyttää datan muunnokseen täyttämään data-rakennevaatimuksia. Se myös validoi dataa.

Data Mapping Tool – Ruotsin esitutkimus: Tässä hankkeessa etsitään ja kehitetään automaattista datan kartoitustyökalua. Tekoälyä tullaan käyttämään apuna.

EU:n puheenjohtajamaiden trio on mukana räätälöityjen hankkeiden valintaa koskevissa päätöksissä. Kriteereinä on mm. se, lisääkö hanke yhteistyötä jäsenvaltioiden kesken, tekninen soveltuvuus, onko se EFSA:n strategian mukainen, hyödyllisyys lyhyellä ja keskipitkällä aikataululla, sopiiko jäsenvaltioiden suunnitelmiin sekä hyödyttääkö hanke useimpia jäsenvaltioita. Tästä asiasta keskusteltiin, jäsenvaltioilla oli erilaisia toiveita tuleviksi hankkeiksi. EFSA totesi, että Focal pointien hankkeiden ja riskinarvioinnin rahoitushankkeiden välillä ei voi olla päällekkäisyyksiä.

Kumppanuus mahdollisuuksia

EFSA:lla on taas tulossa useita kilpailutuksia ja avustuksia (grants) koskien riskinarviointia. Vuonna 2023 hakijoiden määrä oli kasvanut.

EU Partnership on Animal Health and Welfare: EFSA esitteli hanketta: Tämä on Horizont-rahoitushanke. Tarkoituksena on muodostaa toimiva ryhmä jäsenvaltioiden laitoksista; mukana on jo 91 laitosta, mukaan lukien Suomi ja EFSA. Hankkeisiin kuuluu datan keruuta, monitorointia, nopeaa riskinarviointia, eläinten hyvinvointia, luonnonvaraisten eläinten tauteja, ym. Myös tautien aiheuttamaa taakkaa yhteiskunnalle arvioidaan. Hanke kestää 10 vuotta. Hankkeen sisällä töitä priorisoidaan, ulkoisia ja sisäisiä kilpailutuksia tulossa.

Riskinarviointiaktiviteetteja

Karbakemiresistenssi tuotantoeläinten E. coli-kannoissa: Näissä E.coli -kannoissa on EU:ssa todettu eri eläinlajeissa joitain kantoja, joilla tätä resistenssiä on. Koska karbakemi on tärkeä antibiootti ihmisten hoitoon, ovat nämä löydökset huolestuttavia. Kyseessä voi olla ihmisistä eläimiin oleva leviäminen. Nyt pyydetään jäsenvaltioita kiinnittämään asiaan huomiota. Ranska kertoi, että myös lemmikkieläimistä löytyy tätä resistenssiä.

EFSA:n uusia mandaatteja: Aspartaamista tullut useita arvioita kansainvälisesti.

Ranska esitteli yhteisiä PFAS-aktiviteetteja EU:ssa: NO, DK, NL, SW, DE, FR, COM ja EFSA ovat kokoutuneet keskustelemaan asiantilasta. Mm. juomaveden PFAS-seurannasta ja riskinarvioinnista keskusteltiin. Ryhmään voi vielä liittyä.

DK esitteli pohjaismaiden yhdessä järjestämän PFAS-webinaarin tuloksia.

Katsaus uusiin genomitekniikoihin

EFSA on tukenut komissiota uuden lainsäädännön valmistelussa koskien näistä tekniikoista. EU-komissiolta on tulossa uutta lainsäädäntöä koskien uusien geenitekniikoiden käyttöä. Uudet tekniikat ovat spesifisempiä ja räätälöityjä tarkoitettuun käyttöön. Erityisesti EFSA:n GMO-verkosto on osallistunut tähän työhön ja keskusteluun. Viestintä asiasta on tärkeää.

Ranskalla on ANSES:issa työryhmä, joka selvittää sitä miten geenitekniikalla tuotettuja kasveja voisi arvioida ja hyväksyä. Valtaosa näistä uusista kasvilajikkeista on tuotettu CRISPR-mekanismilla.

Komissio esitteli suunnitelmiaan hyväksyä käyttöön uusilla genomitekniikoilla tuotettuja kasveja (NGT). Tarkoituksena on tehdä 2 erilaista hyväksymismenettelyä: 1. NGT:t, jotka vastaavat perinteisiä viljelykasveja sekä 2. NGT jotka eivät vastaa perinteisiä kasveja. Hyväksymismenettely on raskaampi kategoria 2:lle. EFSA:lla on rooli molemmissa hyväksymismenettelyissä. Kategoria 2:n kasvit on merkittävä GMO:ksi.

Yhteistyö kansainvälisellä tasolla

EFSA tekee laajaa yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen kanssa: Codex, WHO; FAO; WOA, OIE, ym.

Yhteistyötä on tehty mm. seuraavien EFSA:n ohjeistojen päivityksen suhteen: elintarvikkeiden riskihyötyarviointi ja biomarkkereiden käyttö. Näitä voivat jäsenvaltiotkin kommentoida ja osallistua.

Konferenssin 'Science meets policy' tuloksia. Konferenssi koski kokogenomisekvensointia. Sekvensointidatan jakamista tulisi edelleen edistää. EFSA ja ECDC tukevat tätä, ja mm. tekevät ohjeet ruokamyrkytys selvityksiin liittyvän (sekvensointi) datan käytöstä ja jakamisesta.

EFSA osallistuu 13th Global Summit on Regulatory Science (GSRS23) – konferenssiin ja tämän yhteisön työhön.

Maailman portugalinkieliset maat tekevät omaa yhteistyötään elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun osalta.

Saksan BfR -instituutti esitteli itse tekemäänsä kansainvälistä yhteistyötä elintarvikkeiden ja elintarviketurvallisuuden osalta.